

УДК 336.22.001/73(477)

Клевцевич Н.А.¹

¹ доц. Одеського національного морського університету

РОЛЬ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ

Сучасний ринок праці є однією з ключових складових соціально-економічної системи держави, а його ефективне функціонування значною мірою залежить від податкової політики. Податкова система, виконуючи фінансову та регулюючу функції, безпосередньо впливає на рівень зайнятості, якість робочої сили, масштаби легалізації трудових відносин та соціальну захищеність населення. В умовах трансформаційних процесів, економічних криз та викликів воєнного часу роль податкових механізмів у забезпеченні збалансованого розвитку ринку праці набуває особливого значення.

Метою дослідження є визначення ролі податкової системи у формуванні збалансованого ринку праці та обґрунтування напрямів її удосконалення.

Для досягнення цієї мети визначено такі завдання:

- проаналізувати вплив податкового навантаження на фонд оплати праці на легалізацію зайнятості;
- дослідити роль податкових стимулів у створенні нових робочих місць;
- визначити баланс між фінансовою та соціальною функціями податкової системи;
- розглянути можливості адаптації міжнародного досвіду в українських реаліях.

Податкові механізми формують економічні умови для розвитку ринку праці. Вони впливають як на роботодавців (через податкове навантаження на фонд заробітної плати), так і на працівників (через рівень чистих доходів). Надмірне оподаткування заробітної плати стимулює тінізацію доходів і поширення «зарплат у конвертах», що призводить до втрат державного бюджету та соціальних фондів. Водночас зниження податкового навантаження може стати фактором легалізації зайнятості та підвищення прозорості ринку праці [1].

Податкова політика є важливим інструментом для активізації підприємницької діяльності та залучення інвестицій. Зокрема, податкові пільги для бізнесу, що створює нові робочі місця, особливо у високотехнологічних секторах, дозволяють забезпечити не лише кількісне зростання зайнятості, а й її якісну трансформацію. Важливими є й спеціальні

стимули для роботодавців, які працевлаштовують соціально вразливі категорії населення (молодь, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, громадян передпенсійного віку) [2].

Одним із головних завдань податкової системи є забезпечення стабільності бюджетних надходжень. Проте надмірний акцент на фіскальний функції може призводити до зростання тіньової економіки та скорочення офіційної зайнятості. Тому важливим є досягнення балансу між завданнями наповнення бюджету та соціальними цілями – стимулюванням зайнятості, розвитком людського капіталу, забезпеченням соціальної справедливості [3].

У міжнародній практиці податкова система активно використовується як інструмент зниження безробіття та стимулювання легальної зайнятості. Наприклад, у країнах ЄС поширені податкові кредити для роботодавців, що інвестують у професійну підготовку працівників, та знижені ставки соціальних внесків для малого бізнесу. В українських умовах особливо актуальним є запровадження гнучкої податкової політики у сфері оплати праці, спрямованої на легалізацію доходів і стимулювання відновлення економіки у післявоєнний період.

Таким чином, податкова система є одним із ключових факторів забезпечення збалансованого розвитку ринку праці. Вона здатна як стимулювати створення робочих місць і легалізацію зайнятості, так і стримувати ці процеси у випадку надмірного податкового тиску. Для України першочерговим завданням є оптимізація податкового навантаження на фонд оплати праці, запровадження податкових стимулів для бізнесу, що створює робочі місця, а також посилення соціальної функції податкової політики. Реалізація цих завдань сприятиме формуванню стійкого, конкурентоспроможного та соціально орієнтованого ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слатвінська М.О. Науково-методичний підхід до оцінки ефективності функціонування фіскальної системи. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 401- 409.
2. Удосконалення податкової системи України в контексті викликів та загроз, спричинених поширенням COVID-19. Аналітична записка, за ред. О. Драган, С. Брехова, О. Нагорічної. Ірпінь: НДІ фіскальної політики, 2020. 96 с.
3. Шило Ж.С. Реформування податкової системи України: проблеми та перспективи. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». 2023. Випуск 1(101). С. 247-258.